

Grażyna Voss

Katedra Rachunkowości

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu

Sprawozdawczość finansowa i jej rola w rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Na skutek dynamicznych zmian warunków, w których żyjemy, otrzymujemy codziennie ogromne ilości informacji. Ich użyteczność dla podmiotów gospodarczych jest zróżnicowana i zależy od wielu czynników. Terminowo dostarczane oraz rzetelne i kompletne informacje są cenne i wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych. Aby tak się stało, użytkownicy tych informacji muszą umieć prawidłowo odczytać i zinterpretować uzyskane wiadomości, gdyż tworzą one wiedzę odzwierciedlającą wszelkie procesy i zdarzenia zachodzące w otoczeniu. Jednak na skutek postępujących procesów globalizacyjnych w gospodarce światowej i możliwości swobodnego przepływu kapitału, towarów, usług i siły roboczej pomiędzy podmiotami gospodarczymi na całym świecie zmieniło się i w znaczny sposób poszerzyło otoczenie potencjalnego użytkownika informacji finansowych. W ostatnich latach można zaobserwować coraz większe zapotrzebowanie na informacje pochodzące ze sprawozdań finansowych. Interpretacja uzyskanych informacji dla wielu byłaby niezrozumiała, gdyby nie działania różnych organizacji międzynarodowych mające na celu wprowadzenie jednolitych zasad prezentacji informacji finansowych.

Szybki proces globalizacji wywołuje konieczność równie szybkiego tworzenia globalnych standardów rachunkowości. Odpowiednie działania są uwarunkowane zaskakująco szybkim tempem połączeń podmiotów gospodarczych i tworzeniem się wielopłaszczyznowych korporacji międzynarodowych. Podstawowymi podmiotami w działalności gospodarczej stały się ogromne międzynarodowe korporacje, które funkcjonują w warunkach ciągle zaostrzającej się konkurencji. Konkurencja wpływa na wszystkich uczestnikach rynku, zmuszając ich do obniżania kosztów. Wpływa zarówno na nowo tworzące się korporacje, jak i na firmy o silnej pozycji rynkowej. W nowych i szybko zmieniających się warunkach korporacje dążą do poprawy zarządzania strategicznego w ujęciu międzynarodowym. Dla większości firm głównym źródłem kapitału stały się zagraniczne rynki finansowe. Jednak w świecie biznesu, aby pozyskać inwestorów i kontrahentów, należy sporządzać sprawozdania finansowe nie tylko według krajowych standardów rachunkowości, ale często równolegle według wymogów międzynarodowych, oraz dostosowywać rachunkowość do wymogów giełdowych (krajowych i zagranicznych).

Sprawozdawczość finansowa a oczekiwania użytkowników

Procesy globalizacji spowodowały wzrost oczekiwań użytkowników odnośnie do jakości informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych. Metody i zasady rachunkowości w różnych krajach zostały jednak ukształtowane historycznie; znaczący wpływ wywarło na nie środowisko, w jakim były tworzone. Różnorodność uregulowań prawnych, stosowanych praktyk oraz możliwość wyboru międzynarodowych standardów rachunkowości i przyjętych

w nich rozwiązań przez poszczególne kraje sprawia, że powstaje „szum informacyjny”, który utrudnia porównywanie informacji finansowych prezentowanych przez różne jednostki gospodarcze. Należy więc pamiętać, że rachunkowość i sprawozdawczość finansowa w różnych krajach są podobne, ale nie takie same. Potrzeby informacyjne użytkowników sprawozdań finansowych nie dadzą się zamknąć w jednym ściśle określonym zestawie informacji, opracowanym na podstawie identycznych zasad. Wiele procesów zachodzących w gospodarce ma charakter międzynarodowy, a powiązania przedsiębiorstw w wyniku globalizacji stały się codziennością współczesnej gospodarki. Jest to możliwe dzięki skróceniu odległości i czasu przekazywania informacji, dlatego rachunkowość międzynarodowa jako źródło informacji finansowych stała się nieodłącznym elementem życia gospodarczego.

Cechy sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe jest to uporządkowane przedstawienie sytuacji finansowej jednostki gospodarczej i przeprowadzonych przez nią transakcji. Stwarza ono podstawy do analizy i oceny oraz podejmowania decyzji gospodarczych.

Końcowy etap tworzenia informacji w systemie rachunkowości jest ważnym instrumentem wykorzystywanym w procesie zarządzania jednostkami gospodarczymi. Sprawozdanie finansowe obejmuje ogół zestawień liczbowych sporządzanych przez jednostkę, przekazywanych przede wszystkim na zewnątrz w postaci wypełnionych formularzy, raportów i meldunków. Jego sporządzenie i prezentacja zawartych w nim informacji stanowi jedno z najważniejszych zadań rachunkowości finansowej. Jednak, na skutek istotnych zmian w przepisach (ustawie o rachunkowości), stopień trudności związany z ich sporządzeniem wzrasta (A. Jarugowa, E. Walińska, *Roczne sprawozdanie finansowe*, ODDK, Gdańsk 1997, s. 5). J. Turyna określił sprawozdanie finansowe jako: „podstawowy produkt rachunkowości, a zarazem główny cel jej funkcjonowania jako systemu informacyjnego” (J. Turyna, *Standardy rachunkowości*, Difin, Warszawa 2003, s. 113). Jego zdaniem sprawozdawczość powinna być traktowana jako formalna i zalegalizowana przepisami prawa bilansowego forma zestawienia szczegółowych danych w formie nazw oraz kwot uzyskanych z prowadzonych przez jednostkę ksiąg rachunkowych. Informacje pochodzące z ksiąg rachunkowych nie stanowią jeszcze wystarczającego źródła informacji, dopiero ich uporządkowanie i przedstawienie w odpowiedniej formie daje właściwy pogląd na sytuację majątkową i finansową przedsiębiorstwa (T. Martyniuk, *Polska rachunkowość finansowa na tle rozwiązań międzynarodowych* [w:] *Rachunkowość międzynarodowa*, L. Bednarski, J. Gierusz (red.), PWE, Warszawa 2001, s. 106).

Dokonując podziału sprawozdań ze względu na źródła oraz charakter zawartych informacji, możemy wyróżnić (K. Sawicki, *Sprawozdawczość finansowa* [w:] *Rachunkowość finansowa*, K. Sawicki (red.), PWE, Warszawa 2004, s. 366):

- sprawozdawczość rzeczową – ewidencję operatywną i statystyczną, w której informacje przedstawiane są głównie w jednostkach naturalnych;
- sprawozdawczość finansową – wyrażoną w mierniku pieniężnym.

Sprawozdanie finansowe sporządzane jest w określonych terminach według zasad i wzorów przedstawionych w obowiązujących regulacjach prawnych. Jego celem jest dostarczenie informacji na temat stanu finansowego, wyników finansowych działalności i przepływów środków pieniężnych, które byłyby użyteczne dla szerokiego kręgu użytkowników spoza jednostki przy podejmowaniu decyzji gospodarczych. Ustawa o rachunkowości nie określa bezpośrednio celu sprawozdania finansowego, jednak często za główny cel przyjmuje się prawidłowe i rzetelne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego i osiągniętej rentowności przez jednostkę gospodarczą w okresie sprawozdawczym. Prezentacja

tak ujętych informacji oparta jest na koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu (*true and fair view*), opracowanej przed laty w Wielkiej Brytanii. Sprawozdanie finansowe dostarcza informacji o aktywach, zobowiązaniach, kapitale własnym, przychodach, kosztach, łącznie z zyskami i stratami, oraz przepływach środków pieniężnych. Informacje te uzupełnione są o dodatkowe elementy – opis przyjętych zasad rachunkowości, zmian zachodzących w strukturze aktywów, zobowiązań i kapitałów własnych (MSR 1) (MSSF 2004, IASB, s. 710).

Spółeczeństwo informacyjne

Terminem „społeczeństwo informacyjne” określa się społeczeństwo, w którym towarem staje się informacja traktowana jako szczególne dobro niematerialne, równoważne lub cenniejsze nawet od dóbr materialnych. Przewiduje się rozwój usług związanych z 3P (przechowywanie, przesyłanie, przetwarzanie informacji). Społeczeństwo informacyjne odnosi się do technicznych narzędzi komunikacji, magazynowania i przekształcania informacji.

Charakterystyczne przejawy kształtującego się społeczeństwa informacyjnego to m.in.:

- gospodarowanie oparta na wiedzy;
- wysoki poziom scholaryzacji społeczeństwa;
- wysoki poziom alfabetyzmu funkcjonalnego w społeczeństwie;
- postępujący proces decentralizacji społeczeństwa;
- renesans społeczności lokalnej;
- urozmaicanie życia społecznego.

Właściwości społeczeństwa informacyjnego:

- wytwarzanie informacji – masowy charakter generowanych informacji, masowe zapotrzebowanie na informację i masowy sposób wykorzystywana informacji;
- przechowywanie informacji – techniczne możliwości gromadzenia i nieograniczonego magazynowania informacji;
- przetwarzanie informacji – opracowywanie technologii i standardów umożliwiających ujednoczony opis i wymianę informacji;
- przekazywanie informacji – bez względu na czas i przestrzeń;
- pobieranie informacji – możliwość odbierania przez wszystkich zainteresowanych;
- wykorzystywanie informacji – powszechne, otwarte i nielimitowane korzystanie z internetu jako źródła informacji.

Funkcje społeczeństwa informacyjnego:

- edukacyjna – upowszechnienie wiedzy naukowej oraz uświadamianie znaczenia podnoszenia kwalifikacji;
- komunikacyjna – społeczeństwo informacyjne ma za zadanie stworzenie możliwości komunikowania się wielu różnorodnych grup w obrębie całości społeczeństwa globalnego;
- socjalizacyjna i aktywizująca – mobilizacja osób czasowo lub stale wykluczonych z możliwości swobodnego funkcjonowania w społeczeństwie. Cechuje się także wykonywaniem zawodu bez konieczności wychodzenia z domu i aktywizacją niepełnosprawnych;
- partycypacyjna – możliwość prowadzenia debat i głosowania w internecie;
- organizatorska – tworzenie warunków konkurencyjności na rynku;
- ochronna i kontrolna – stworzenie mechanizmów obrony obywateli i instytucji przed przestępczością wirtualną.

Sprawozdanie finansowe jako porównywalne źródło informacji finansowych dla użytkowników wewnętrznych i zewnętrznych przedstawione w wersji elektronicznej stanowi źródło informacji do szybkiego wykorzystania i stwarza możliwości wielopłaszczyznowej analizy finansowej pozwalającej na podejmowanie różnorodnych decyzji.

Literatura

1. Jarugowa A., Walińska E., 1997, *Roczne sprawozdanie finansowe*, ODDK, Gdańsk
2. Martyniuk T., 2001, *Polska rachunkowość finansowa na tle rozwiązań międzynarodowych* [w:] *Rachunkowość międzynarodowa*, L. Bednarski, J. Gierusz (red.), PWE, Warszawa.
3. Turyna J., 2003, *Standardy rachunkowości*, Difin, Warszawa.
4. Sawicki K., 2004, *Sprawozdawczość finansowa* [w:] *Rachunkowość finansowa*, K. Sawicki (red.), PWE, Warszawa.

Financial Statements and its Role in the Development of Informational Society

Balance policy is not only the art of making what is possible, but also the art of making it according to the law. Examples of this occurrences are known as: creative accounting, window dressing, incomes smoothing, off balance sheet financing.

The aim of the article is to show that financial statements can be imperfect source of information about financial situation of the enterprise and possible the negative consequences for potential users.